Eduskunnan hallintovaliokunta

Lausuntopyyntönne

U 70/2025 vp: Valtioneuvoston kirjelmä: Komission asetusehdotus Euroopan aluekehitysrahaston, mukaan lukien Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg), koheesiorahaston ja Euroopan sosiaalirahaston perustamisesta osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa sekä aluekehityksen ja laadukkaisiin työpaikkoihin, osaamiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen vuosiksi 2028–2034 myönnettävän unionin täytäntöönpanoedellytyksistä

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä koskien komission ehdotuksia EAKR- ja ESR-rahastoja koskevista asetuksista sekä täytäntöönpanoedellytyksistä.

Valtioneuvoston U70/2025 vp-kirjelmässä käsitellyt sektorikohtaiset asetukset täydentävät komission esitystä NRP-rahastoksi (U 53/2025 vp), josta Kuntaliitto on lausunut hallintovaliokunnalle 25.11.2025.

Lähtökohtana tulee olla NRP-suunnitelman rakentuminen alueellisista-, kaupunki- ja maaseutuosioista koko Suomessa. **EU-rahoitusta tulee voida hyödyntää koko Suomessa.** EU-rahoituksen tuomat lisäresurssit ovat jatkossakin kriittisiä kuntien, kaupunkien ja maakuntien kehittämis- ja investointityössä. Työllisyydenhoidon ja elinkeinojen kehittäminen sekä osaavan työvoiman saatavuus tulee huomioida myös seuraavan ohjelmakauden tavoitteissa.

Kumppanuusrahaston varat jaetaan jäsenvaltioiden kesken asetusehdotuksen mukaan, jossa huomioidaan kunkin osavaltion osalta väestönmäärä, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevat maaseutualueella asuvan väestö, bruttokansantulo, suorat tuet, turvapaikanhakijat ja maantieteelliset tiedot maan rajoista**. Koska työttömyys on Suomessa tällä hetkellä suurempaa kuin yhdessäkään muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, pitää Kuntaliitto tärkeänä, että muuttujana huomioidaan myös jäsenvaltioiden työttömien määrä ja siitä erityisesti pitkäaikaistyöttömien, nuorten ja maahanmuuttajien määrät.**

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

U 70/2025 vp: EAKR- ja ESR-rahastojen asetusehdotukset:

Koheesio- eli alue- ja rakennepolitiikka on ollut EU:n pääasiallinen instrumentti pitkän aikavälin alueellisille investoinneille sekä rakenteelliselle muutokselle, mahdollistaen räätälöityjen ratkaisujen kehittämisen ja käyttöönoton lähimpänä kansalaisia ja yrityksiä. Suomessa alue- ja rakennepolitiikan välineet eli Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) ovat olleet tukemassa kasvua: uuden liiketoiminnan ja työpaikkojen luomista sekä osaamisen vahvistamista erityisesti jatkuvien rakenteellisten haasteiden alueilla mutta myös kasvavilla kaupunkiseuduilla. Pitkäjänteistä kehittämistyötä on myös uuden esityksen myötä pystyttävä jatkamaan. **Käytännössä kehittämisvarat tulevat seuraavalla pienenemään (alue- ja rakennepolitiikan sekä yhteisen politiikan rahoituksen väheneminen), samalla kun kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman mahdolliset sisällöt laajenevat.**

Komission esitys monivuotisesta rahoituskehyksestä sekä sen täytäntöönpanosta poikkeaa merkittävästi nykyisestä 2021-2027 ohjelmakaudesta. Esitys on jaettu neljään pääotsakkeeseen, joista ensimmäisen pääotsakkeen toteutus tapahtuu komission esityksessä jäsenvaltiokohtaisten **kansallisten ja alueellisten kumppanuussuunnitelmien** kautta. Suunnitelmat sisältävät maatalouden, kalastuksen, koheesion (rakennerahastot) ja sisärahastot. Suunnitelman tulee sisältää kansallisia ja sektorikohtaisia lukuja (chapters), sen sijaan alueellisten osioiden sisällyttäminen suunnitelmaan on vapaaehtoista. Jäsenvaltioiden tulisi keskittää resurssit taloudellisten, sosiaalisten ja alueellisten eriarvoisuuden vähentämiseen erityisesti vähemmän kehittyneillä alueilla.

Kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman ja sitä toteuttavan NRP-rahaston pääasiallinen sääntely sisältyy NRP-asetukseen, jota EAKR- ja ESR-rahastoja koskevat säädökset täydentävät.

EAKR-rahoitusasetus, ml. Interreg:

EAKR -asetusluonnoksessa COM (2025) 552 final on säädöksiä pääosin Interreg-ohjelmatyötä koskien, lisäksi komissio haluaa täsmentää tavoitteita epäsuotuisia alueita ja kaupunkialueita koskien. Artiklassa 4 on tuotu esille SEUT 174 artiklan mukainen **tuki epäsuotuisille alueiile** niiden erityishaasteisiin vastaamiseksi. ESR-asetuksessa on vastaavasti esitetty, että jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa esitettävä yhdennetty lähestymistapa väestörakenteen muutoksesta johtuviin haasteisiin vastaamiseksi. Kuntaliitto korostaa, että nämä säädösesitykset tulee huomioida NRP-suunnitelman tavoitteita ja varojen jakoa suunniteltaessa.

Kestävä kaupunkikehitys: Komission esityksen artiklassa 5 komissio esittää yhdennettyjen kaupunkikehittämisstrategioiden tukemista osana jäsenvaltion alueellista kehitystä. Kuntaliitto kannatta valtioneuvoston kirjelmässä mainittua kaupunkikehittämien tavoitetta kilpailukyvyn ja elinvoiman vahvistamisen osalta, komission esityksessä näitä teemoja ei ole mainittu. **Kuntaliitto esittää, että kansallisessa ja alueellisessa kumppanuussuunnitelmassa tulee olla oma kestävän kaupunkikehittämisen osio.**

Kestävän kaupunkikehittämisen toimet tarjoavat mm. monipuolisen kehittämisalustan eri toimijoille ja tukevat muun, usein kilpaillun rahoituksen hakemista ja mahdollistavat eri toimien synergioiden hyödyntämisen (erityisesti kilpailukykyrahaston ja Horisontti Eurooppa-ohjelman tarjoama rahoitus).

Kuntaliitto korostaa myös LEADER-toimintatavan jatkon mahdollistamisen tärkeyttä. Yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen tarjoaa synergiaetuja myös kaupunkialueiden kehittämiseen.

Interreg: Komissio esittää jatkoa nykyiselle eurooppalaista alueiden välistä yhteistyötä tukevalle Interreg-välineelle. Interreg ei sisältyisi kansallisiin ja alueellisiin kumppanuussuunnitelmiin, vaan olisi komission ja jäsenvaltioiden jaetussa hallinnossa toteutettava suunnitelma, johon nykyiset ohjelmat sisältyisivät ns. lukuina (chapters). Suomalaiset toimijat ovat olleet aktiivisia kumppaneita kolmella osa-alueella (rajat ylittävä yhteistyö, valtioiden välinen yhteistyö, alueiden välinen yhteistyö). **Kuntaliitto kannattaa kirjelmän esitystä nykyisenkaltaisen Interreg-ohjelmatyön jatkamisesta sekä siitä, että tulevien ohjelmien sisällöllisistä painpisteistä, lukumäärästä ja maantieteestä sovitaan ohjelmiin osallistuvien maiden ja alueiden kesken.**

Kirjelmässä on tuotu esille Interreg-yhteistyön merkitys erityisesti arktisella ja Itämeren alueella sekä Ruotsiin suuntautuva yhteistyö. Nykyisellä ohjelmakaudella Venäjän suuntaisen raja-alueyhteistyön päätyttyä siirtyivät itäraja-alueet mukaan Interreg Aurora- ja Interreg Central Baltic-ohjelmiin. Itäraja-alueiden mukana olo myös tulevissa rajanylittävissä Interreg-ohjelmissa on tärkeää.

ESR-rahoitusasetus:

Kuntaliitto on samaa mieltä valtioneuvoston kanssa siitä, että kaikkia NRP-asetuksen 3 artiklan mukaisia erityistavoitteita ei ole tarkoituksenmukaista rahoittaa. **Kuntaliitto toteaa, että komission esitys yhden NRP-rahaston mallista mahdollistaa entistä paremmin perinteisten ESR-rahoitteisten toimien yhteensovittamisen elinkeinojen edistämistä ja osaamisen vahvistamista koskeviin toimiin.**

ESR:n asetusluonnoksessa COM (2025) 558 final esitetään, että ESR:n olisi mm. tuettava työllisyyttä, kaikkien yhdenvertaista pääsyä työmarkkinoille, oikeinmukaisia ja laadukkaita työoloja ja työvoiman liikkuvuutta. Asetusluonnoksessa on määritelty myös tuki jäsenvaltioille toimiin, joilla tuetaan työnhakua, koulutusta, täydennys- ja uudelleenkoulutusta ja muiden mahdollistavien palvelujen saatavuutta. Samoin esitetään keskittymistä nuorisotyöttömyyteen ja mm. nuorisotakuuseen.

Kunnilla on entistä ratkaisevampi asema työllisyyden, elinkeinojen sekä osaavan työvoiman saatavuuden tukemisessa. Kuntiin siirtyneet työvoimapalvelut vaativat rinnalleen vaikuttavia lakisääteisen palveluprosessin ulkopuolisia toimia, joilla voidaan kohdennetummin edistää työllistymistä. Toimien tulee pitkäjänteisesti tukea työvoimapalveluiden mahdollistavaa palvelureformia muuttuvassa toimintaympäristössä.

Paikallisella tasolla palveluissa on huomioitava osaavan työvoiman varmistaminen kasvun ja kehityksen tukemisessa, alueellisessa sekä ylialueellisessa yhteistyössä äkillisten rakennemuutostilanteiden vaikutus ja kansallisella tasolla ammatillisen työvoiman liikkuvuus.

Euroopan sosiaalirahasto on tarjonnut kunnallisille ja alueellisille toimijoille merkittäviä vaikutusmahdollisuuksia paikallisten työmarkkinoiden haasteisiin vastaamiseksi. Lakisääteisten palvelujen täydennykseksi on löydettävä täsmällisempiä ja ketterämpiä ratkaisuja, jotta alueen osaajat ja yritykset saadaan kohtaamaan. Kehittämishankkeiden kautta on onnistuneesti muun muassa vahvistettu työttömien työnhakijoiden palvelupolkuja, tuettu yritysten rekrytointitarpeita sekä edistetty maahanmuuttajien työllistymistä.

Kansallinen ja alueellinen kumppanuussuunnitelma ja -rahasto uudistaa EU-rahoitteisen kehittämis- ja investointitoiminnan Suomessa - tavoiteltava rahoituksen lisäsaantoa

Jäsenvaltioiden rahoitusosuuksien määrittämisen muuttujana tulee huomioida myös jäsenvaltioiden työttömien määrä ja siitä erityisesti pitkäaikaistyöttömien, nuorten ja maahanmuuttajien määrät.

Suomen liittymissopimukseen perustuvasta, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien pohjoisen harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoituksesta tulee neuvotteluissa pitää kiinni. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että rahoituskehyksessä huomioidaan Suomen itäisten ulko-raja-alueiden erityistilanne johtuen muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen välillisesti aiheuttamista sosioekonomisista haasteista.

Kuntaliitto korostaa, että komission esitykseen kansallisesta ja alueellisesta kumppanuussuunnitelmasta (NRP-suunnitelma) tulee sisältyä vahva alue- ja paikallislähtöisyyden näkökulma, jonka myötä lähdetään hakemaan toimenpiteitä työllisyyden, osaavan työvoiman ja elinkeinojen edistämiseen. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että NRP-suunnitelman valmistelun ja toteutuksen tulee tapahtua **kumppanuus-, monitasoisen hallinnon- ja lisäysperiaatteiden mukaisesti**. Kumppanuus aidosti ja käytännössä tarkoittaa mm. maakuntien, kuntien ja kaupunkien tiivistä osallistumista NRP-ohjelman valmisteluun ja toteutukseen koko prosessin ajan.

SUOMEN KUNTALIITTO

Annukka Mäkinen
kehittämispäällikkö, aluekehitys